

**Een aanvullend karterend archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen op een terrein aan
de Gagel te Wanssum, gemeente Venray
(L)**

W.J.F. Thijs

ARC-Rapporten 2010-248

Geldermalsen
2011
ISSN 1574-6887

Colofon

Een aanvullend karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op een terrein aan de Gagel te Wanssum, gemeente Venray (L)

ARC-Rapporten 2010-248
ARC-Projectcode 2010/493

Tekst

W.J.F. Thijs

Afbeeldingen

W.J.F. Thijs

Redactie

K. Otten

Versie 2.1 (definitief), augustus 2011

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2011

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

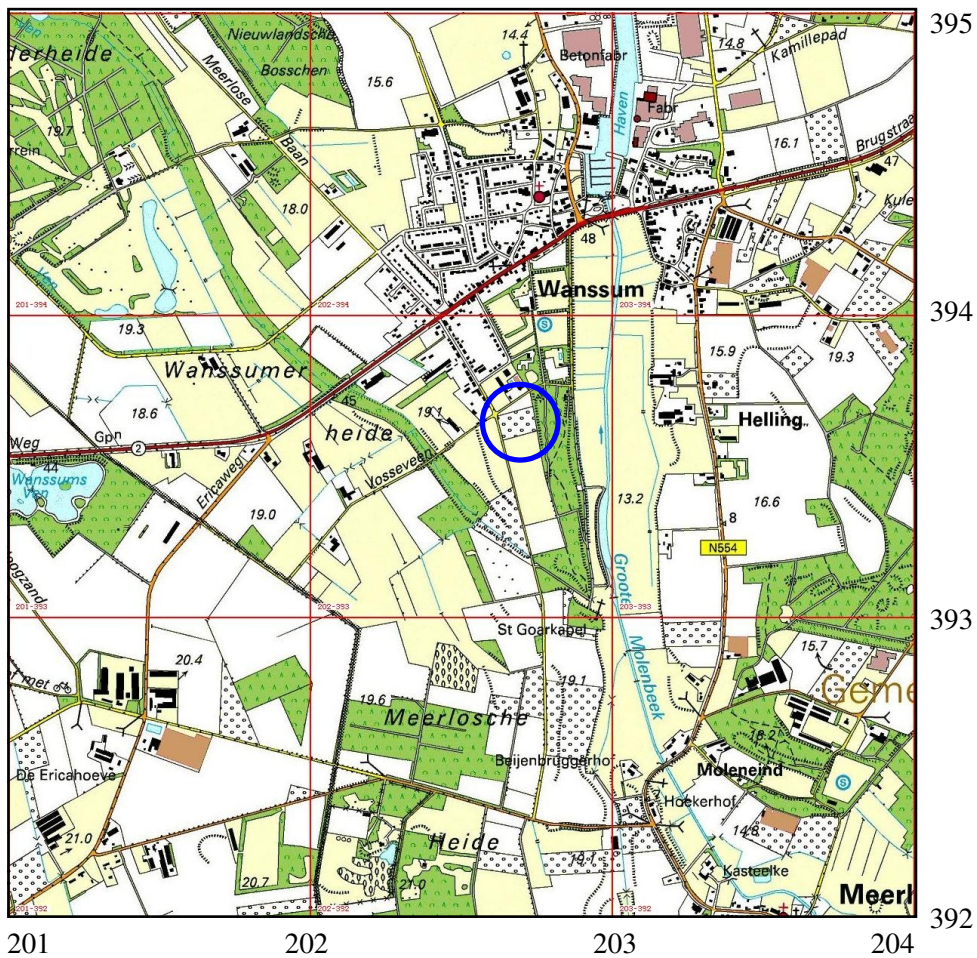
Projectnaam	Wanssum, Gagel, aanvullend IVO-karterend
Projectcode	2010/493
CIS-code	35408
Projectleider	Ir. W.J.F. Thijs
Contact	0345-620102, w.thijs@arcbv.nl
Opdrachtgever	Rozenkwekerij Maatschap M. v.d. Heijden C. Janssen, dhr. T. v.d. Heijden
Contact	0478-531779
Bevoegd gezag	Gemeente Venray, dhr. M. ter Pelle
Contact	0478-523777, michel.terpelle@venray.nl
Toetsing	SRE Milieudienst, dhr. Jacob Schotten
Contact	040-2594780, j.schotten@milieudienst.sre.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Gagel
Plaats	Wanssum
Gemeente	Venray
Provincie	Limburg
Kaartblad	52E
RD-coördinaten	N: 202.698/393.680 O: 202.736/393.521 Z: 202.656/393.501 W: 202.619/393.657
Oppervlakte	Ca. 6.650 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Beegden
Geomorfologie	Dalvlakteterras met geul van vlechtend afwateringssysteem
Bodem	Vorstvaaggrond
Historische situatie	Tot omstreeks 1930 was het gebied voornamelijk in gebruik als bos- en heidegebied. Omstreeks 1930 is de onderzoekslocatie ontgonnen.
Archeologische verwachting	Hoge verwachtingswaarde op intacte archeologische resten en/of sporen uit de periode Laat Paleolithicum – Nieuwe Tijd. Door de landschappelijke ligging op de overgang tussen het beekdal van de Molenbeek naar een hoger liggend Maasterras heeft de onderzoekslocatie een hoge trefkans op sporen van jager-verzamelaars. In Archis2 is op de onderzoekslocatie een vuursteenvindplaats bekend daterend uit het Laat-Mesolithicum – Vroege Neolithicum (waarnemingsnummers 28.199 en 121.339). Waarschijnlijk is het bodemarchief aangetast door aspergeteelt op de onderzoekslocatie.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van dhr. van der Heijden heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een aanvullend karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd op een terrein aan de Gagel te Wanssum (afb. 1). Aanleiding hiervoor vormt de ontwikkeling van een recreatiepark op de locatie. Hierbij worden mogelijk archeologische waarden bedreigd. Het terrein is momenteel in gebruik voor boomteelt. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg¹ dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden. Het veldwerk is uitgevoerd op 25 oktober 2010 door ir. W.J.F. Thijs. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In maart 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³ Naar aanleiding van de resultaten van het bureau-onderzoek is het terrein in april 2008 onderzocht middels een verkennend booronderzoek.⁴ Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie uit beide onderzoeken werd aanbevolen om op de locatie een karterend booronderzoek uit te voeren (de onderzoekslocatie was niet verstoord door aspergeteelt). In eerste instantie werd aanbevolen om alleen rondom de waarneming uit Archis2 een karterend onderzoek uit te voeren waarbij de boringen zouden worden gezet in een grid van 13×15 m rondom de waarneming. Na overleg door dhr. Stiekema (Econsultancy) met het bevoegd gezag (SRE Milieudienst, dhr. Schotten) is besloten om niet alleen rondom de waarneming maar om het gehele terrein te onderzoeken middels een karterend onderzoek waarbij de boringen werden gezet in een grid van 20×25 m. Dit onderzoek is in 2009 uitgevoerd door ARC bv in samenwerking met Econsultancy (Thijs 2009). In dit onderzoek is in overleg met de opdrachtgever besloten om alleen het westelijk deel van het terrein te onderzoeken (boring 1–23; zie afb. 2) omdat alleen dit deel van de onderzoekslocatie bebouwd zou gaan worden. Uit dit onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats op de onderzoekslocatie.

Eind 2009 is door de opdrachtgever besloten om ook het oostelijk deel van de onderzoekslocatie te bebouwen. Om dit mogelijk te maken is onderhavig aanvullend karterend onderzoek uitgevoerd waarbij dezelfde strategie is aangehouden als bij

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Brijker, J.M. en Stiekema M., 2008: *Archeologisch bureauonderzoek Gagel (ong.) te Wanssum in de gemeente Meerlo-Wanssum*, Econsultancy Rapport 08073269 (conceptversie).

⁴Haaring, L., Van der Zee, R.M. en Huizer, J., 2009: *Gagel te Wanssum; een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC rapport 1717 (conceptversie).

het karterend onderzoek in 2009. Deze strategie is in 2009 in overleg met het bevoegd gezag (SRE Milieudienst) bepaald.

1.3 Doel van het karterend veldonderzoek

Doel van het onderzoek is om te bepalen of er op het oostelijk terreindeel archeologische waarden aanwezig zijn, specifiek de vuursteenvindplaats gerelateerd aan de waarnemingen 28.199 en 121.339 in Archis2.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 15 cm op het oostelijk terreindeel dertien boringen geplaatst tot 120 cm –mv. De boringen zijn gezet in een grid van 20 × 25 m verspreid over het westelijk terreindeel. Dit grid sluit aan op het eerder uitgevoerde karterende onderzoek op het westelijk terreindeel. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. De laag direct onder de bouwvoor is bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. De zeefresiduen zijn doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Beschrijvingsmethode (ASB). De locatie van de boringen is bepaald met behulp van GPS en meetlinten. De maaiveldhoogte van de boringen is bepaald met behulp van het AHN⁵.

⁵www.ahn.nl

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

2.1 Resultaten booronderzoek

Op de onderzoekslocatie zijn dertien boringen geplaatst. De postities van de boringen zijn weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het aanvullend karterend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1. De bodemopbouw aangetroffen in het aanvullend karterend onderzoek is vergelijkbaar met de resultaten van het karterend onderzoek op het westelijk deel van de kavel. In de boringen 24, 26–29, 31, 33–36 zijn horstpodzolgronden aangetroffen. Deze horstpodzolbodem was in de boring 28 slecht ontwikkeld. In deze boringen zijn slechts dunne bruine leemlagen aangetroffen. De bodemopbouw van de boringen 24, 25, 30 en 32 is vergraven tot een diepte variërend tussen 0,55–0,95 m –mv.

2.2 Archeologische indicatoren

De onderkant van de bouwvoor en de onderliggende laag zijn in het veld bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. Alleen in boring 24 is in het zeefresidu een klein fragment vuursteen aangetroffen. Dit vuursteen is bekeken door drs. J.R. Veldhuis. Hieruit blijkt dat het stukje vuursteen natuurlijk is en geen kenmerken vertoont van antropogene bewerking. Het vuursteen kan daarom worden afgeschreven als archeologische indicator. Het fragment zal daarom na goedkeuring van dit conceptrapport worden afgestoten. In de zeefresiduen van de overige boringen zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

2.3 Oppervlaktekartering

Op de onderzoekslocatie is een oppervlaktekartering uitgevoerd door het systematisch aflopen van de onderzoekslocatie van het aanvullend karterend onderzoek (zie afb. 2) in banen met een onderlinge afstand van 5 m. De vondstzichtbaarheid was op het westelijk deel van de onderzoekslocatie goed. Op dit deel was een buxusakker en een kavelpad aanwezig. Tussen de buxus was weinig onkruid aanwezig en was het maaiveld goed zichtbaar. Op het oostelijk deel (ca. 1/3 deel van de onderzoekslocatie langs de oostelijke kavelgrens) van de onderzoekslocatie van het aanvullend karterend onderzoek was de vondstzichtbaarheid matig door de aanwezigheid van vegetatie. Op beide delen zijn, uitgezonderd van wat recent baksteen op het westelijk terreindeel, géén archeologische indicatoren waargenomen aan het maaiveld.

3 Samenvatting en conclusie

Naar aanleiding van een door ADC uitgevoerd verkennend booronderzoek in 2008 is geadviseerd om een karterend booronderzoek uit te voeren op de onderzoekslocatie. Aanleiding hiervoor vormt de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats op de locatie (waarneming 29.188 en 121.339 in Archis2). Door de leeftijd en de summier documentatie van deze waarneming is niet geheel duidelijk of de coördinaten van deze waarneming correct zijn.

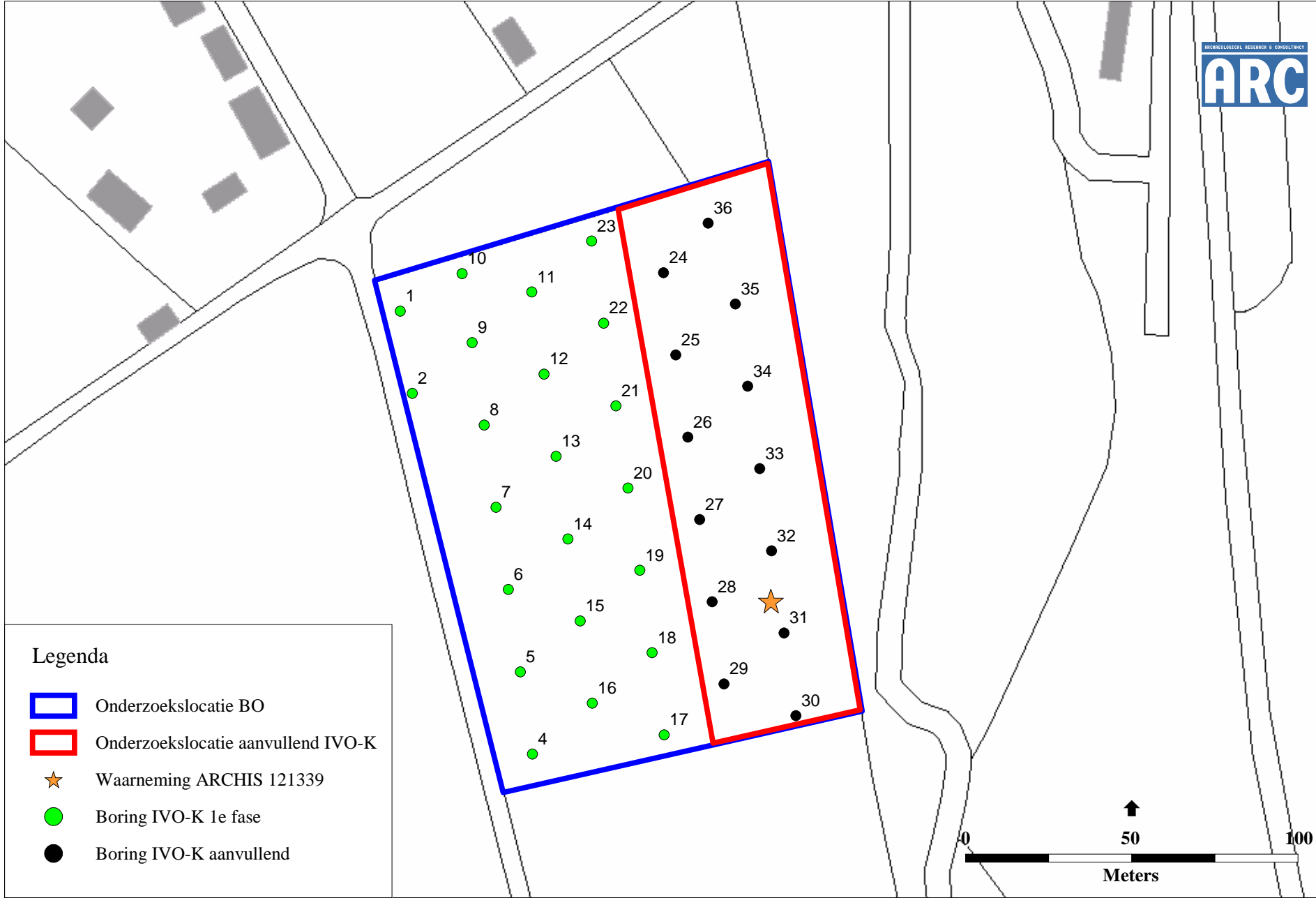
De kavel aan de Gagel is in twee fasen onderzocht. In het karterend onderzoek in 2009 is het westelijk deel van het perceel aan de Gagel onderzocht. In onderhavig aanvullend karterend onderzoek is de rest van de kavel onderzocht. Op de onderzoekslocatie zijn loo-, holt- en horstpodzolgronden, gooreerdgronden en vorstvaaggronden aangetroffen. De laag direct onder de bouwvoor is bemonsterd en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. In twee zeefresiduen zijn twee kleine fragmenten vuursteen aangetroffen die géén kenmerken vertonen van antropogene bewerking. Hiernaast is een oppervlaktekartering uitgevoerd waarbij geen archeologische indicatoren zijn waargenomen die duiden op de aanwezigheid van een vuursteenvindplaats op de onderzoekslocatie. Op basis van de karterende onderzoeken mag dan ook worden gesteld dat er waarschijnlijk géén sprake is van een archeologische vindplaats op de onderzoekslocatie. Mogelijk zijn de coördinaten van de vindplaats in Archis2 niet correct. Dit vermoeden wordt gesterkt door het feit dat de bodemopbouw op de onderzoekslocatie grotendeels intact is. Slechts op een klein deel van de onderzoekslocatie is de bodem vergraven. Dit is in tegenstelling met wat wordt vermeld in waarneming 121.339 in Archis2. Vanuit archeologisch oogpunt zijn er géén bezwaren om de bouwplannen op de onderzoekslocatie uit te voeren.

4 Aanbeveling

Wij adviseren op basis van het karterend onderzoek (Thijs 2009) in combinatie met het onderhavige aanvullend karterend onderzoek om de gehele kavel aan de Gagel vrij te geven. Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Venray) om de onderzoekslocatie definitief vrij te geven. Mochten bij de bouwwerkzaamheden alsnog archeologische resten en/of sporen worden aangetroffen, moet dit direct worden gemeld bij het bevoegd gezag, de gemeente Venray.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). 4e, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Thijs, W.J.F., 2009. *Een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op een terrein aan de Gagel te Wanssum, gemeente Venray (L)*. Geldermalsen (ARC-Rapporten 2009-93).

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: W.J.F. Thijs.

Bijlage 1 Boorstaten

Locatiebepaling	gemeten, GPS
Referentievlak	Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, actueel hoogtebestand
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	15 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	s2	matig siltig
L leem	s3	sterk siltig
Z zand	z3	sterk zandig

bijmengsel (onderdeel lithologie)	
s1 zwak siltig	

boring 24 RD-X: 202.708. RD-Y: 393.664. Maaiveld: 18,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
55 Zs2	donker geelbruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven. <i>Opmerkingen:</i> Rommelig.
80 Zs1	geelgrijs	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> B. <i>Opmerkingen:</i> bruine leemlenzen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C.

boring 25 RD-X: 202.711. RD-Y: 393.639. Maaiveld: 18,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
35 Zs2	licht bruin	scherp	<i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven.
70 Zs3	licht oranjebruin	scherp	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, oranje. <i>Sublagen:</i> zandlagen. <i>Bodemkundige interpretaties:</i> vergraven. <i>Opmerkingen:</i> Rommelig, leembrokken, vergraven.
120 Zs1	licht geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C.

boring 26 RD-X: 202.715. RD-Y: 393.614. Maaiveld: 18,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 Zs2	donker geelbruin	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> A, ploeg.
90 Zs1	donker geel	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> B. <i>Sublagen:</i> leemlagen. <i>Opmerkingen:</i> bruine leemlenzen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C.

boring 27 RD-X: 202.719. RD-Y: 393.589. Maaiveld: 18,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
35 Zs2	donker geelbruin	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> A, ploeg.
55 Zs1	geelgrijs	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> EB.
100 Zs1	donker geel	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> B, lutum. <i>Sublagen:</i> leemlagen. <i>Opmerkingen:</i> bruine leemlenzen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C.

boring 28 RD-X: 202.722. RD-Y: 393.565. Maaiveld: 18,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
35 Zs1	donker geelbruin	scherp	<i>Bodemhorizont:</i> A, ploeg.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont:</i> C. <i>Opmerkingen:</i> zeer dunne bruine leemlensjes.

boring 29 RD-X: 202.726. RD-Y: 393.540. Maaiveld: 18,70. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
40 Zs2	donker geelbruin	scherp	Bodemhorizont: A, ploeg.
60 Zs2	licht bruingeel	scherp	Bodemhorizont: C.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: C. Vlekken: licht gevlekt, licht bruin. Opmerkingen: zeer dunne bruine leemlensjes, zwak ontwikkelde banden-Bt-horizont.

boring 30 RD-X: 202.747. RD-Y: 393.531. Maaiveld: 18,70. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
70 Zs2	grijsbruin	scherp	Laagtrends: humeus aan de basis. Bodemkundige interpretaties: vergraven. Opmerkingen: grond lijkt te zijn gekeerd.
95 Lz3	grijs	scherp	Vlekken: sterk gevlekt, oranje. Opmerkingen: Vergraven? rommelig.
120 Zs1	donker geel	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 31 RD-X: 202.744. RD-Y: 393.555. Maaiveld: 18,40. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
45 Zs1	grijsbruin	scherp	Bodemhorizont: A, ploeg.
80 Zs1	donker geel	scherp	Bodemhorizont: B, lutum. Sublagen: leemlagen. Opmerkingen: Leemlenszen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 32 RD-X: 202.740. RD-Y: 393.580. Maaiveld: 18,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs1	licht bruin	scherp	Bodemkundige interpretaties: bouwvoor.
65 Zs1	donker geel	scherp	Vlekken: matig gevlekt, licht bruin. Bodemkundige interpretaties: vergraven.
80 Zs1	donker geel	scherp	Bodemhorizont: C.
100 Lz3	grijs	scherp	Bodemhorizont: C. Vlekken: sterk gevlekt, oranje. Opmerkingen: Sterk waterstagnerend.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 33 RD-X: 202.737. RD-Y: 393.605. Maaiveld: 18,60. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
35 Zs2	licht bruin	scherp	Bodemhorizont: A, ploeg.
60 Zs1	donker geel	geleidelijk	Bodemhorizont: EB.
95 Zs1	donker geel	scherp	Bodemhorizont: B, lutum. Sublagen: leemlagen. Opmerkingen: bruine leemlenszen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 34 RD-X: 202.733. RD-Y: 393.629. Maaiveld: 18,60. Boormethode: edelmanboring.

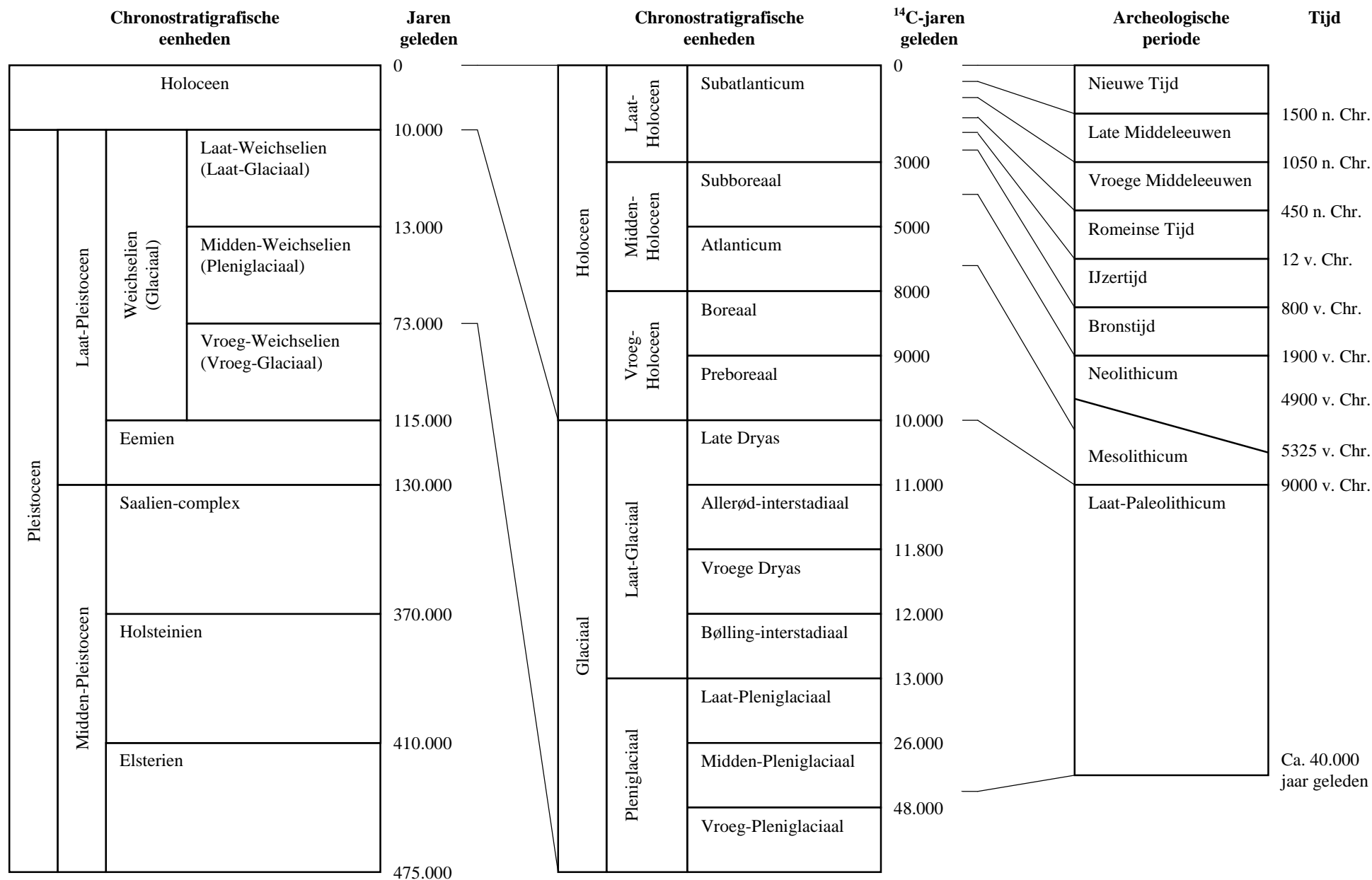
diepte lithologie	kleur	grens	
35 Zs1	licht bruin	scherp	Bodemhorizont: A, ploeg.
50 Zs2	geelbruin	scherp	Bodemhorizont: EB.
75 Zs2	geelbruin	scherp	Bodemhorizont: B, lutum. Sublagen: leemlagen. Opmerkingen: bruine leemlenszen, banden Bt-horizont.
100 Zs1	geelgrijs	geleidelijk	Bodemhorizont: B, lutum. Opmerkingen: bruine leemlenszen, banden Bt-horizont.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: C.

boring 35 RD-X: 202.729. RD-Y: 393.654. Maaiveld: 18,50. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens	
30 Zs2	grijsbruin	scherp	Bodemhorizont: A, ploeg.
60 Zs2	oranjebruin	scherp	Bodemhorizont: EB.
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	Bodemhorizont: B, lutum. Sublagen: leemlagen. Opmerkingen: bruine leemlenszen, banden Bt-horizont.

boring 36 *RD-X: 202.726. RD-Y: 393.679. Maaiveld: 18,50. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
35 Zs2	licht bruin	scherp	<i>Bodemhorizont: A, ploeg.</i>
100 Zs1	geelgrijs	geleidelijk	<i>Bodemhorizont: B, lutum. Sublagen: leemlagen. Opmerkingen: bruine leemlenzen, banden Bt-horizont.</i>
120 Zs1	geelgrijs	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C.</i>

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.